EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 2. 6. 2014
COM(2014) 415 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIA RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2014

a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2014

{SWD(2014) 415 final}

Odporúčanie

ODPORÚČANIA RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2014

a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2014

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii[1], a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie[2],

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu[3],

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Európska rada 26. marca 2010 schválila návrh Európskej komisie o iniciovaní novej stratégie pre zamestnanosť a rast nazvanej Európa 2020, založenej na posilnenej koordinácii hospodárskych politík, ktorá sa zameria na kľúčové oblasti, v ktorých sú potrebné opatrenia na oživenie potenciálu Európy v oblasti udržateľného rastu a konkurencieschopnosti.

(2) Na základe návrhov Komisie prijala Rada 13. júla 2010 odporúčanie týkajúce sa všeobecných usmernení pre hospodárske politiky členských štátov a Únie (na roky 2010 až 2014) a 21. októbra 2010 prijala rozhodnutie týkajúce sa usmernení pre politiky zamestnanosti členských štátov, ktoré spolu tvoria „integrované usmernenia“. Členské štáty boli vyzvané, aby tieto integrované usmernenia zohľadnili vo svojej vnútroštátnej hospodárskej politike a politike zamestnanosti.

(3) Hlavy štátov alebo predsedovia vlád 29. júna 2012 rozhodli o Pakte pre rast a zamestnanosť, v ktorom sa stanovuje koherentný rámec opatrení na vnútroštátnej úrovni, úrovni EÚ a na úrovni eurozóny s využitím všetkých možných stimulov,

[1] Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] COM(2014) 415 final.
[3] P7_TA(2014)0128 a P7_TA(2014)0129.

nástrojov a politík. Rozhodli o tom, že treba prijať opatrenie na úrovni členských štátov, a predovšetkým sa v plnej miere prihlásili k záväzku dosiahnuť ciele stratégie Európa 2020 a splniť odporúčania pre jednotlivé krajiny.

(4) Rada 9. júla 2013 prijala odporúčanie, ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2013, a vydala svoje stanovisko k aktualizovanému programu stability Lotyšska na roky 2012 – 2016.

(5) Komisia 13. novembra 2013 prijala ročný prieskum rastu[4], čo znamenalo začiatok európskeho semestra koordinácie hospodárskej politiky na rok 2014. Komisia v ten istý deň prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 správu o mechanizme varovania[5], v ktorej neurčila Lotyšsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým sa vykoná hĺbkové preskúmanie.

(6) Európska rada 20. decembra 2013 schválila priority na zabezpečenie finančnej stability a fiškálnej konsolidácie, ako aj opatrenia na posilnenie rastu. Zdôraznila, že je potrebné presadzovať diferencovanú fiškálnu konsolidáciu, ktorá podporuje rast, obnoviť bežné úverové podmienky pre hospodárstvo, podporovať rast a konkurencieschopnosť, riešiť problematiku nezamestnanosti a sociálnych dôsledkov krízy, ako aj modernizovať verejnú správu.

(7) Lotyšsko 29. apríla 2014 predložilo svoj národný program reforiem na rok 2014 a 30. apríla 2014 svoj program stability na rok 2014. S cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi sa obidva programy posudzovali súčasne.

(8) Cieľom rozpočtovej stratégie uvedenej v programe stability na rok 2014 je postupne znížiť celkový deficit a udržať si štrukturálne saldo, ktoré je v súlade so strednodobým cieľom, ak sa berie do úvahy možná dočasná odchýlka od strednodobého cieľa z dôvodu systémovej dôchodkovej reformy. V programe sa strednodobý cieľ zmenil z -0,5 % na -1,0 %, pričom tento nový strednodobý cieľ zodpovedá výsledkom uvedeným v Pakte stability a rastu. Plánovaný vývoj celkového salda v lotyšskom programe zahŕňa postupné zhoršenie (prepočítaného) štrukturálneho salda, hoci bude stále v rozpätí, ktoré je povolené pri realizácii dôchodkovej reformy. Ak sa zoberie do úvahy možná odchýlka od strednodobého cieľa, plánovaný štrukturálny deficit je do roku 2016 v súlade s požiadavkou paktu. Plánovaný nárast prepočítaného štrukturálneho deficitu v roku 2017 však znamená odchýlenie od požadovaného postupu úprav zameraného na dosiahnutie strednodobého cieľa. Celkovo je rozpočtová stratégia uvedená v programe prevažne v súlade s požiadavkami Paktu stability a rastu. Štátny dlh by mal zostať hlboko pod úrovňou 60 % HDP počas celého programového obdobia a do roku 2017 klesne na úroveň 31 % HDP. Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy uvedené v programe a ktorý nebol oficiálne schválený nezávislou inštitúciou, je vierohodný. Očakáva sa, že hospodársky rast sa počas programového obdobia udrží na úrovni okolo 4 % za rok a ceny by sa mali mierne zvýšiť. V rozpočtovom scenári programu sa predpokladá prudký pokles podielu vládnych príjmov a výdavkov v rámci HDP, čo je dôsledkom viacerých opatrení, ktoré vedú k zníženiu príjmov, napriek cielenému obmedzeniu výdavkov. Požiadavky na zvýšenie výdavkov vo viacerých oblastiach politiky predstavujú riziko pre zníženie výdavkov plánované v programe. Z prognózy Komisie z jari 2014 vyplýva, že kým v roku 2014 fiškálna politika spĺňa požiadavky paktu, v roku 2015 hrozí odchýlenie od týchto požiadaviek. Na základe posúdenia programu a prognózy Komisie podľa

[4] COM(2013) 800 final.
[5] COM(2013) 790 final.

nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 dospela Rada k názoru, že odchýlenie štrukturálneho deficitu od strednodobého cieľa v roku 2014 odzrkadľuje vplyv systémovej dôchodkovej reformy, kým v roku 2015 hrozí odchýlenie od požadovaného postupu úprav.

(9) Lotyšsko prijalo kroky na zníženie daňového zaťaženia pre osoby s nízkymi príjmami a rodiny so závislými osobami a na posilnenie daní z majetku a environmentálnych daní, ale výška a štruktúra týchto daní nemá dostatočný vplyv na správanie hospodárskych subjektov a stále sa poskytujú dotácie, ktoré majú nepriaznivý vplyv na životné prostredie. Hoci orgány dosiahli určitý pokrok pri zlepšovaní daňovej disciplíny a znižovaní podielu nelegálnej hospodárskej činnosti, a to najmä vďaka zlepšeniu posudzovania rizík a sprísneniu sankcií v prípade podvodného konania, stále pretrvávajú problémy v boji proti daňovým podvodom a únikom. Najmä v prípade spotrebných daní existuje značný potenciál na ďalšie zvýšenie príjmov, ak dôjde k zlepšeniu daňovej disciplíny, a to aj napriek tomu, že predstavujú významný podiel z celkového daňového zaťaženia.

(10) Napriek pôvodne ambicióznemu plánu reformy vysokoškolského vzdelávania Lotyšsko nedosiahlo žiadny pokrok pri zavádzaní medzinárodne uznávaného akreditačného systému, plány na zavedenie nového finančného modelu sú neisté, konsolidácia inštitúcií vysokoškolského vzdelávania bola oslabená a obmedzenia používania cudzích jazykov zostávajú nezmenené. Je tomu tak aj napriek tomu, že existuje značný priestor na reformu systému vysokoškolského vzdelávania, ktoré je vzhľadom na klesajúci počet obyvateľov príliš rozsiahle, ponúka príliš mnoho odlišných študijných programov a nie je veľmi atraktívne pre zahraničných študentov a učiteľov. Výsledky prvého nezávislého posúdenia výskumných inštitúcií poukazujú na to, že len 10 % z hodnotených medzinárodných výskumných stredísk možno považovať za medzinárodné výskumné strediská na vysokej úrovni. Intenzita výskumu a vývoja v Lotyšsku bola v roku 2012 len 0,66 % HDP a nie je na správnej ceste k dosiahnutiu cieľa stratégie Európa 2020, ktorým je vyčlenenie 1,5 % HDP na výskum a vývoj.

(11) Lotyšsko dosiahlo pokrok v boji proti nezamestnanosti, ktorá značne klesla. Nezamestnanosť mladých je však stále pomerne vysoká a sú potrebné opatrenia na riešenie situácie nezaregistrovaných neaktívnych mladých ľudí. Hoci Lotyšsko prijalo opatrenia na riešenie nepomeru medzi existujúcimi a požadovanými zručnosťami a v záujme zlepšenia kvality odborného vzdelávania, týmto oblastiam je stále potrebné venovať pozornosť, najmä pokiaľ ide o zlepšovanie kvality učňovskej prípravy a rozvoj komplexného kariérneho poradenstva. Aktívne politiky trhu práce majú stále obmedzený rozsah pôsobnosti a príliš sa spoliehajú na verejné práce.

(12) Chudoba zamestnaných je v Lotyšsku stále vysoká. Lotyšsko prijalo určité kroky na reformu sociálnej pomoci a dokončilo rozsiahle posúdenie systému sociálneho zabezpečenia, čím vytvorilo pevný základ pre reformu založenú na faktoch. Významne zvýšilo rôzne príspevky na deti, ako aj nezdaniteľné minimá pri dani z príjmu fyzických osôb, pokiaľ ide o závislé osoby. Účinnosť sociálnej ochrany z hľadiska znižovania chudoby je však stále nízka a budovanie účinnej záchrannej sociálnej siete je aj naďalej problematické. Celkovo je chudobou alebo sociálnym vylúčením ohrozený vysoký podiel obyvateľstva a tento podiel je ešte vyšší v prípade detí. Rodiny s deťmi, nezamestnaní, ľudia so zdravotným postihnutím a ľudia žijúci vo vidieckych oblastiach sú vystavení obzvlášť vysokému riziku chudoby a sociálneho vylúčenia. Výdavky Lotyšska na sociálnu ochranu vyjadrené ako percentuálny podiel HDP sú najnižšie v EÚ. Prístup k zdravotnej starostlivosti

obmedzujú náklady, najmä vysoká finančná spoluúčasť zo strany pacientov a často sa vyskytujúce neoficiálne platby, čo bráni v napĺňaní potrieb zdravotnej starostlivosti veľkej časti obyvateľstva. Existuje značný priestor na zlepšenie účinnosti systému, zabezpečenie nákladovo efektívneho financovania a na podporu činností na predchádzanie vzniku ochorení.

(13) Lotyšsko dosiahlo určitý pokrok v procese otvárania trhu s elektrickou energiou hospodárskej súťaži a tento postup sa začiatkom roka 2015 rozšíri na sektor domácností. Lotyšsko sa v júni 2013 taktiež pripojilo k regionálnemu škandinávsko-baltskému trhu s elektrickou energiou Nord Pool Spot. Je potrebné ďalej posilniť prepojenia s trhom EÚ s energiou, keďže Lotyšsko je v súčasnosti odkázané na dovoz a cezhraničné elektrické prepojenie s Estónskom je zväčša preťažené. Rozvoj infraštruktúry má preto zásadný význam a Lotyšsko čelí značným problémom pri odstraňovaní infraštruktúrnych nedostatkov. Určitý pokrok sa tiež dosiahol v odvetví zemného plynu po tom, čo parlament schválil zmeny zákona o energetike, ktorými sa vytýčilo postupné otváranie trhu s plynom od apríla 2014, aj keď úplné otvorenie trhu s plynom sa posunulo až na rok 2017. Lotyšsko navrhlo vyvážený súbor politických opatrení zaoberajúcich sa energetickými úsporami v hlavných odvetviach hospodárstva a v nadchádzajúcich rokoch sa viac ako 70 % energetických úspor vygeneruje v stavebníctve. Je však stále potrebné zlepšiť efektívnosť v doprave, ako aj efektívnosť budov a vykurovacích systémov.

(14) Lotyšsko prijalo významné opatrenia na zlepšenie kapacít v súdnictve s cieľom znížiť objem nedoriešených prípadov a skrátiť dĺžku konaní. Vysoký objem nedoriešených prípadov v súdnictve je však stále hrozbou pre podnikanie a je potrebné dokončiť reformy na zlepšenie efektívnosti a kvality súdnictva, aj pokiaľ ide o konkurzné konania, mediáciu a arbitrážne konania. Lotyšsko navrhlo ambiciózne reformy v oblasti verejnej správy, ale ich realizácia je pomalá a nevzťahuje sa na miestne samosprávy a reforma štátnych podnikov sa výrazne oneskorila. Sú potrebné zmeny práva hospodárskej súťaže s cieľom priznať Rade pre hospodársku súťaž väčšiu inštitucionálnu a finančnú nezávislosť, aby mohla účinne zasahovať proti konaniu verejných a súkromných subjektov, ktorým dochádza k obmedzovaniu hospodárskej súťaže.

(15) V rámci európskeho semestra Komisia vykonala komplexnú analýzu hospodárskej politiky Lotyšska. Komisia posúdila program stability a národný program reforiem. Zohľadnila nielen ich význam z hľadiska udržateľnej fiškálnej a sociálno-ekonomickej politiky v Lotyšsku, ale aj ich súlad s pravidlami a usmerneniami EÚ, a to vzhľadom na potrebu posilniť celkovú správu hospodárskych záležitostí Európskej únie tým, že sa do budúceho vnútroštátneho rozhodovania poskytnú vstupy EÚ. Jej odporúčania v rámci európskeho semestra sú premietnuté do ďalej uvedených odporúčaní 1 až 5.

(16) Rada na základe tohto posúdenia preskúmala program stability Lotyšska a jej stanovisko[6] je premietnuté najmä do ďalej uvedeného odporúčania 1.

(17) V rámci európskeho semestra Komisia vykonala tiež analýzu hospodárskej politiky eurozóny ako celku. Na základe tejto analýzy Rada vydala osobitné odporúčania pre členské štáty, ktorých menou je euro. Lotyšsko by malo takisto zaistiť úplné a včasné vykonanie ďalej uvedených odporúčaní,

[6] Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Lotyšsko prijalo v období rokov 2014 – 2015 opatrenia s cieľom:

1. Zachovať si v roku 2014 zdravú fiškálnu pozíciu a od roku 2015 posilniť rozpočtovú stratégiu s cieľom zabezpečiť, aby sa odchýlenie od strednodobého cieľa obmedzilo na vplyv systémovej dôchodkovej reformy. Usilovať sa o ďalšie zníženie daňového zaťaženia osôb s nízkymi príjmami v rámci posunu smerom k daniam z nehnuteľností a environmentálnym daniam, ktoré sú priaznivejšie pre rast, a prostredníctvom zlepšenia daňovej disciplíny a výberu daní.

2. Zintenzívniť realizáciu reformy vysokoškolského vzdelávania, najmä prostredníctvom zriadenia nezávislej akreditačnej agentúry a finančného modelu, ktorý oceňuje kvalitu. Zabezpečiť kariérne poradenstvo na všetkých úrovniach vzdelávania, zlepšiť kvalitu odborného vzdelávania a odbornej prípravy vrátane posilnenia učňovskej prípravy a dosiahnuť pokrok v oblasti zamestnateľnosti mladých ľudí vrátane zavedenia opatrení na riešenie situácie neregistrovaných mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy. Prijať kroky k integrovanejšiemu a komplexnejšiemu výskumnému systému taktiež prostredníctvom zamerania finančných prostriedkov na medzinárodne konkurencieschopné výskumné inštitúcie.

3. Vykonať reformu sociálnej pomoci a jej ďalšieho financovania s cieľom zabezpečiť lepšie pokrytie, dostatočnosť dávok, posilnené aktivačné opatrenia a cielené sociálne služby. Rozšíriť rozsah pôsobnosti aktívnych politík trhu práce. Zlepšiť nákladovú efektívnosť, kvalitu a prístupnosť systému zdravotnej starostlivosti.

4. Urýchliť rozvoj prepojení plynárenských a elektrických sústav so susediacimi členskými štátmi v záujme diverzifikácie zdrojov energie a podporovať konkurencieschopnosť prostredníctvom lepšieho začlenenia do baltských trhov s energiou. Usilovať sa o ďalšie zvýšenie energetickej efektívnosti v doprave, ako aj energetickej efektívnosti budov a vykurovacích systémov.

5. Dokončiť reformu súdnictva vrátane prebiehajúcej reformy rámcov konkurzných konaní, arbitrážnych konaní a mediácie s cieľom zabezpečiť právne prostredie, ktoré by bolo priaznivejšie pre podnikanie a ústretovejšie k zákazníkom. Zintenzívniť reformy v oblasti verejnej správy, a to aj prostredníctvom vykonania reformy v oblasti správy štátnych podnikov a zvýšenia inštitucionálnej a finančnej nezávislosti Rady pre hospodársku súťaž.

V Bruseli

Za Radu
predseda